

Матвійчук Людмила. Формування інформаційно-організаційної системи управління та обліку основними засобами аграрних підприємств. *Економічний дискурс*. 2020. Випуск 1. С. 41-51.
DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-1-5>

УДК 657.631
JEL Classification M4

Матвійчук Людмила
здобувач
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна
E-mail: lm_audit@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ТА ОБЛІКУ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація

Вступ. У сучасних ринкових умовах вмiла і ретельна організація процесу управління та бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки стає суттєвим фактором ефективного та раціонального використання основних засобів. Тому якісно організоване управління та облік основних засобів у сільськогосподарських підприємствах повинні бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів.

Методи. Методичне підґрунтя наукової роботи становлять наступні методи пізнання економічних явищ, зокрема застосовано: теоретичного порівняння – для побудови фасетно-ієрархічної класифікаційної моделі обліку основних засобів; таблично-графічний метод – з метою наочного відображення фактографічної інформації; метод експертних оцінок – при розробці методичних положень щодо оцінювання вибору та впровадження інформаційних технологій для управління і обліку основних засобів; абстрактно-логічний, причинно-наслідковий зв'язків, опису, конкретизації, формалізації – для формування системи управлінського обліку та документального оформлення руху основних засобів.

Результати. На основі узагальнених поглядів вчених на організацію процесу управління запропоновано комплексну систему обліку основних засобів в аграрних підприємствах, який забезпечує максимальну ефективність використання основних засобів з мінімальними затратами на їх утримання та обслуговування. Визначено ключові складові та принципи процесу управління та обліку основних засобів, які стали передумовою побудови класифікації інформації за певними ознаками. З цією метою розроблена фасетна класифікація об'єктів основних засобів аграрного підприємства для оцінювання якості їх використання.

Перспективи. Внесені пропозиції дозволять досягти підвищення якості управлінського обліку основних засобів завдяки розвитку перспективних його складових, зокрема, на основі фасетно-ієрархічної класифікації аналітичного відображення інформації про їхні об'єкти на всіх стадіях життєвого циклу. Важливим досягненням у цьому плані буде створення програмних продуктів, що дозволяють швидко обробляти інформацію та миттєво реагувати на потреби менеджменту. Відповідно, робота над їх створенням вимагає відповідних досліджень у майбутньому.

Ключові слова: управління, облік, основні засоби, аграрні підприємства, організаційно-інформаційна система, фасетна класифікація.

Вступ.

В умовах адаптації бухгалтерського обліку в Україні до міжнародних стандартів він має бути орієнтований на забезпечення оперативною інформацією всіх суб'єктів управління а також підготовку інформативної бухгалтерської звітності для інвесторів та кредиторів. Одним із найважливіших факторів, які впливають на результати діяльності кожного підприємства, є наявність

ефективної системи управління матеріальними ресурсами, від правильності функціонування якої залежить весь подальший процес використання та обліку основних засобів, зокрема і в аграрних підприємствах.

Неналежна увага до впровадження відповідної управлінської системи основних засобів вітчизняних підприємств аграрного сектору протягом тривалого періоду призвела до загострення низки проблем: несвоєчасного залучення нових інноваційних технологій, неоптимального накопичення морального та фізичного зносу основних засобів, недостатньої кількості важливих ресурсів та дієвих мотивів вирішення зазначеної проблеми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Ґрунтовні теоретико-методологічні засади організації бухгалтерського обліку закладені в дослідженнях багатьох відомих вітчизняних науковців М. Бондара [2], Т. Бутинець [3], А. Герасимовича, С. Голова [4], В. Диби [5], В. Жука [6], З.-М. Задорожного [10], С. Івахненкова, Т. Камінської [8], Г. Кірейцева, Я. Крупки [10], В. Кулика [11], М. Кужельного, Ю. Литвина, В. Моссаковського [13], О. Наумчук [15], Я. Олійник [17], М. Палюха [20], О. Петрука, М. Пушкара [18], В. Сопка [21], М. Чумаченка, В. Шевчука, В. Швеця [24], І. Яремко [25] тощо.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, невирішеними залишаються питання щодо визначення впливу інформаційних та організаційних факторів на систему управлінського обліку, галузевих особливостей ведення обліку основних засобів.

За висновками вчених (Л. Ловінська, М. Могилова) актуальність проблеми ефективного управління основними засобами та їх обліком обумовлена потребою отримання власниками, кредиторами, вітчизняними й закордонними інвесторами оперативної та достовірної інформації щодо стану, руху, оновлення й ефективності використання основних засобів, від чого залежать і загальні результати діяльності підприємства [12; 14].

Як вважають О. Чорна та О. Манцева, у даному питанні слід першочергову увагу приділяти організації і правильному відображенню основних засобів в аналітичних звітах. Саме обсяги акумульованих основних засобів демонструють масштаби діяльності підприємства, його потенційні можливості та перспективи подальшого розвитку [23].

Однак механізм управління та організації обліку має забезпечувати максимальну ефективність використання основних засобів на підприємстві з мінімальними затратами на їх утримання та обслуговування, переконаний С. Голова [4].

Тому дослідження буде приурочене організації та методиці формування системи обліку основних засобів аграрних підприємств для потреб менеджменту.

Мета.

Метою дослідження є обґрунтування підходів до розкриття сутності управлінського обліку для діяльності аграрних підприємств та формування інформаційно-організаційної системи облікового відображення даних про використання основних засобів за допомогою фасетно-ієрархічної структури.

Методологія дослідження.

Теоретичне обґрунтування дослідження базується на спостереженнях, групуваннях, аналітичній роботі під час визначення проблем і тенденцій формування складових процесу управління і обліку використання основних засобів аграрних підприємств.

Методичне підґрунтя наукової роботи становлять наступні методи пізнання економічних явищ, зокрема застосовано: теоретичного порівняння – для побудови фасетно-ієрархічної класифікаційної моделі обліку основних засобів; таблично-графічний метод – з метою наочного відображення фактографічної інформації; метод експертних оцінок – при розробці методичних положень щодо оцінювання вибору та впровадження інформаційних технологій для управління і

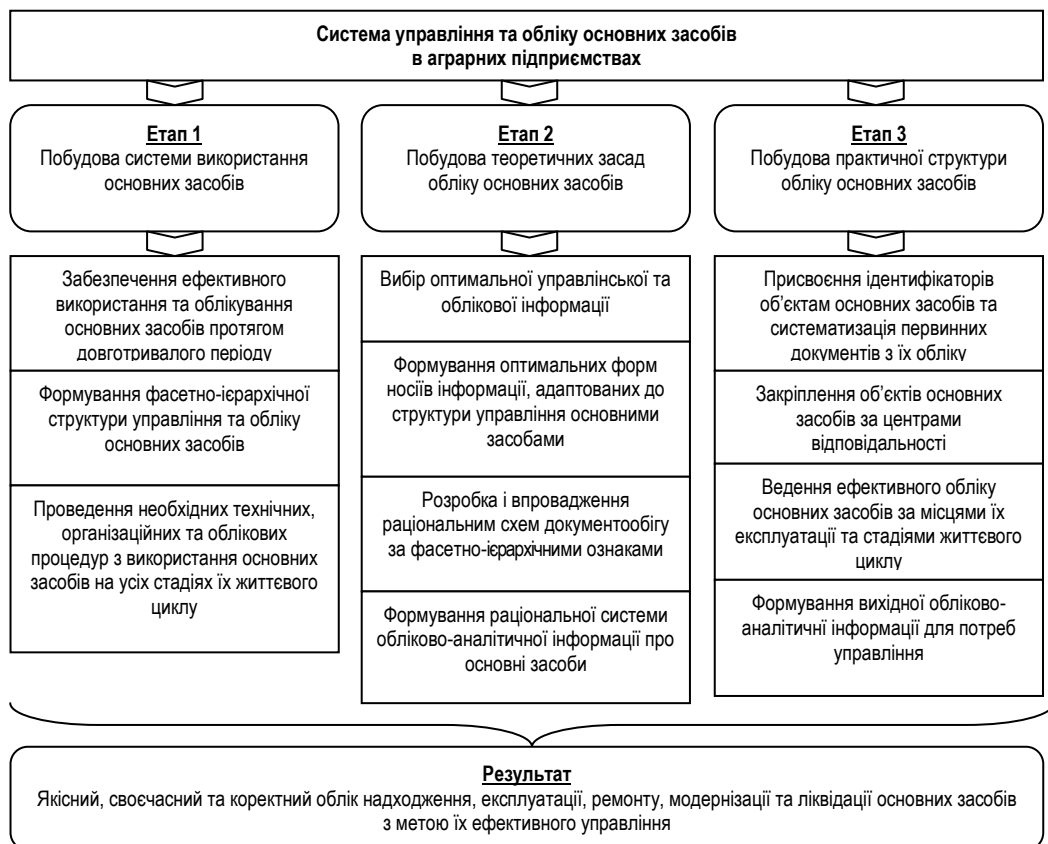
обліку основних засобів; абстрактно-логічний, причинно-наслідкових зв'язків, опису, конкретизації, формалізації – для формування системи управлінського обліку та документального оформлення руху основних засобів.

Результати.

У сучасних ринкових умовах вміла і ретельна організація процесу управління та бухгалтерського обліку у більшості досліджуваних аграрних підприємствах стає суттєвим фактором ефективного та раціонального використання основних засобів.

Це, у свою чергу, приводить до того, що ступінь раціональності управлінсько-облікового процесу набуває першочергового значення в рамках забезпечення успішного розвитку підприємств. Оскільки бухгалтерський облік орієнтований на практику, він і сам безпосередньо формується залежно від практичних потреб, а головне завдання бухгалтера при цьому полягає не в механічній реєстрації фактів, а вирішенні завдань, що виникають у процесі господарської діяльності.

Якісно організоване управління та облік основних засобів у сільськогосподарських підприємствах повинні бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів, які охоплюють комплекс облікових процедур з виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації. Пропонуємо розглянути комплексну систему управління та обліку основних засобів в аграрних підприємствах у вигляді наступної схеми (рис. 1).

Рис. 1. Схема система управління та обліку основних засобів в аграрних підприємствах

Джерело: розробка автора

Розглянутий механізм управління та обліку має також забезпечувати максимальну ефективність використання основних засобів на підприємстві з мінімальними затратами на їх утримання та обслуговування. Запропонована система охоплює елементи, котрі впливають на відповідні відносини або інформацію як предмет управлінської діяльності. За допомогою цієї інформації здійснюється керівний вплив на процеси, котрі відбуваються в системі, для досягнення необхідних бажаних станів (цілей) [4].

Система управління та обліку основних засобів в аграрних підприємствах має такі складові:

- *цільову*: сукупність усіх цілей, на реалізацію яких спрямована управлінська діяльність сільськогосподарського підприємства (підвищення ефективності виконання основних функцій системи);
- *функціональну*: види управлінської діяльності, необхідні для реалізації основних функцій сільськогосподарського підприємства;
- *методологічну*: методи, які використовуються в процесі управлінської діяльності усіх видів, тобто забезпечують виконання функціональної частини;
- *інструментальну*: управлінські рішення, повноваження, засоби інформаційно-матеріального та енергетичного впливу на об'єкт управління;
- *технологічну*: технологія підготовки, ухвалення і виконання управлінських рішень [16, с. 134].

Для ефективного ведення обліку основних засобів слід враховувати принципи, на яких він базується, а саме:

1. Досягнення стратегічних цілей економічного розвитку підприємства в контексті забезпечення ефективного використання основних засобів, що передбачає створення необхідних матеріальних та фінансових умов для реалізації його завдань загалом.
2. Планомірність та індивідуальність у забезпеченні ефективного використання основних засобів окремим підприємством у розрізі поліпшення його діяльності в перспективі на основі оптимізації співвідношення між вирішенням поточних та запланованих завдань розвитку.
3. Доцільність та оптимальність управлінських рішень за характером відтворення основних засобів підприємства. Обґрунтування потреб в останніх слід проводити на основі кваліфікованого аналізу їх стану та вивчення резервів більш дієвого використання.
4. Ефективність формування відтворювальних процесів в окремому господарстві з метою досягнення максимального економічного ефекту [3].

Дотримання цих принципів потребує безперервного збору, обробки та аналізу науково-технічної, економічної, правової інформації. Це, у свою чергу, передбачає використання новітньої комп'ютерної техніки й математичних методів як важливої передумови належного функціонування механізму управління та обліку основних засобів в аграрних підприємствах.

Сучасні технології обробки облікової інформації повинна дозволяти не тільки своєчасно формувати звітність, але й надавати можливість оперативно формувати дані для управлінського обліку. Тому одним із основних завдань бухгалтерського обліку основних засобів є правильне документальне оформлення і своєчасне відображення в облікових регістрах їх наявності та руху (надходження, вибуття), забезпечення контролю за їх станом, виявлення ступеню зношеності та витрат на утримання таких об'єктів на підприємстві, зокрема за центрами відповідальності.

У той же час, створення на підприємстві системи інформації управлінського обліку неможливо без правильної класифікації процесів та технологій відповідно до його систематики, що дозволить розробити правильну методологію обліку основних засобів, визначення результатів діяльності та й, нарешті, просто формування системи інформації про їхні об'єкти для потреб менеджменту.

Крім того, облікове забезпечення управління основними засобами повинно бути більш детальним, ніж звичайна бухгалтерська звітність. Так, вчений-економіст В.Б. Моссаковський

зазначає, що сучасна система обліку більше придатна для контролю за виконанням планових показників, аналітична ж частина не в повній мірі відповідає запитам управління. І тому, на його думку, необхідно організувати облік так, щоб була можливість за кожним підрозділом визначити вплив величин витрат, які від нього не залежить [13, с.43].

Дуже важливим і принциповим при організації підсистеми управлінського обліку є питання про виділення центрів відповідальності, що проводиться з метою контролю за ефективністю використання основних засобів відповідно до місць експлуатації їх об'єктів.

Ми підтримуємо думку В.М.Жука, що «центр відповідальності – це нова психологічна трактовка обліку, яка направлена на організацію діяльності адміністраторів, ціллю якої є не стільки контроль, скільки їх поміч в організації самоконтролю, оскільки розуміється, що жодна людина не стане порушувати вигідні йому цілі та критерії» [6, с.71]. Тобто центр відповідальності – представляє собою підрозділ організації, де акумулюється обліково-аналітична інформація щодо його діяльності. Звіти центрів відповідальності включають тільки ті статті витрат і надходжень (прибутків, виторгу), на які може вплинути менеджер центру.

Облік основних засобів за центрами відповідальності: створюється у великих децентралізованих підприємствах із корпоративною структурою управління; функціонує паралельно зі звичайною системою бухгалтерії; націлений на задоволення інформаційних потреб внутрішньо корпоративного управління; дозволяє оперативно контролювати витрати та результати на різних рівнях сільськогосподарського підприємства та оцінювати діяльність окремих менеджерів та підрозділів на основі проведення первинного аналізу; відіграє роль сигнальної системи в механізмі управління; забезпечує бажану противагу більшій свободі дій, що надана окремим виконавцям; може бути впроваджена, якщо чітко визначено сфери відповідальності та відповідні контрольовані статті окремих менеджерів тощо.

Наступним питанням при організації підсистеми управлінського обліку та генерування інформації є питання класифікації інформації при формуванні бази даних. Система класифікації визначається і характеризується методом класифікації, її ознаками, покладеними в основу виділення класифікаційних групвань, їх послідовністю і кількістю рівнів (ступенів) класифікації, а також кількістю групвань (ємністю).

В економічних джерелах виділяють два основні методи класифікації [7; 19; 22]: ієрархічний та фасетний.

Ієрархічний метод класифікації характеризується тим, що початкова множина об'єктів інформації послідовно поділяється на угруповання (класи) першого рівня поділу, далі – на угруповання наступного рівня тощо. Між створеними групами встановлюється певна ієрархія. Однак даний метод володіє й недоліками, якими є: громіздкість при великій глибині, труднощі застосування через багатоступінчастість і великого числа взаємопов'язаних підмножин, інформаційна недостатність і неповне охоплення ознак [9, с. 16].

Фасетним методом, за яким початкова множина об'єктів може незалежно поділятися на класифікаційні групвання щоразу з використанням однієї з обраних ознак. Як зазначають його розробники Ю.І. Блохін і Є.О.Панфілов [1], кожна ознака фасетної класифікації відповідає фасеті, що являє собою список значень поіменної ознаки класифікації. Тобто, система класифікації може бути надана переліком незалежних фасетів (списків), які містять значення ознак класифікації [27, с. 80].

Множинний опис об'єктів техніко-економічної інформації відбувається в кожному конкретному завданні на основі фасетної формули

$$F = (f_1, f_2, \dots, f_n), \quad (1)$$

де $f_1, f_2, \dots, f_n$ – класифікаційні ознаки, яка утворюється з послідовності ознак класифікації, використовуваних у завданні. Кількість фасетних формул визначається можливим поєднанням ознак. Для кожної фасетної формули може бути утворена ієрархічна класифікація, в якій на кожному рівні поділу використовується одна ознака, що відповідає окремій фасеті, а послідовність

ознак визначається фасетною формулою.

При застосуванні фасетного методу класифікації слід додержуватись наступних правил: ознаки, які використовуються в різних фасетах, не повинні повторюватися (принцип взаємного виключення фасетів); із різноманітних ознак, які характеризують множину об'єктів класифікації, відбираються і фіксуються лише суттєві, які забезпечують вирішення конкретних економічних завдань. Фасетний метод класифікації не має недоліків ієрархічного методу. Він особливо ефективний у разі функціонування комп'ютерних інформаційних систем ведення обліку. Нами підтримується такий підхід та пропонується його використання при організації управлінського обліку основних засобів в аграрних підприємствах, а сам метод його побудови охарактеризувати як фасетно-ієрархічний синтез, тобто з додаванням елементів ієрархічної структури побудови обліку.

Класифіковані таким чином основні засоби сільськогосподарських підприємств є зручним об'єктом управління та обліку, що дозволяє здійснити процес прийняття рішень по управлінню їх використання більш ефективним способом. Так, за необхідності автоматизації системи обліку та обробки інформації щодо обсягу, напряму, регулярності, достатності або інших характеристик основних засобів, використовуючи даний підхід, можна описати та діагностувати з кількісних та якісних позицій будь-який об'єкт з певних наборів фасетів. Для цілей даного дослідження, а саме, для оцінювання якості використання основних засобів аграрних підприємств на усіх стадіях життєвого циклу, нами обрано 7 ключових критеріїв (рис. 2), які в своїй сукупності дозволяють отримати достатньо повне уявлення про той чи основний засіб.

Синтетичний рахунок	Субрахунок	Аналітичні рахунки, в т.ч. за об'єктами та інвентарними номерами	Фасети						
			Ф1	Ф2	Ф3	Ф4	Ф5	Ф6	Ф7
			Джерело надходження	Первісна вартість	Центр відповідальності	Функціональне призначення	Знос (нарахування амортизації)	Витрати на ремонт (за видами)	Напрями вибуття
10 «Основні засоби»	100 Інвестиційна нерухомість	100101-100999							
		Об'єкт «А»							
	101 Земельні ділянки	101101-101999							
		Об'єкт «Б»							
	...	...							
	10 ... n	10n101-10n999							
Об'єкт «n»									

Рис. 2. Запропонована фасетна класифікація об'єктів основних засобів аграрного підприємства

Джерело: розробка автора

Слід зауважити, що кожній класифікаційній групі основних засобів підприємства приділяється визначена серія порядкових номерів, взаємозалежних з ієрархією аналітичною структурою індивідуального Плану рахунків, наприклад: для земельних ділянок – 101101-101999; для будинків і споруд – 103101-103999; устаткування – 104101-104999; транспортних засобів – 105101-105999 тощо. Кожному коду відповідає визначений набір усіх необхідних для обліку та технічного обслуговування ознак: паспортні дані об'єкту, що збираються в класифікаторі основних

засобів; розподіл їх за центрами відповідальності (місцями експлуатації), матеріально-відповідальними особами. Наведена структура кодування об'єктів основних засобів для цілей управлінського обліку розшифровується у послідовності запропонованих фасетів.

При організації обліку основних засобів аграрних підприємств за фасетно-ієрархічною системою повинна відповідати національним стандартам і обов'язково розкривати наступні моменти:

а) принцип виміру, на підставі якого було отримано балансове значення основних засобів (тобто вартість або оцінка);

б) методи нарахування амортизації та строки служби;

в) загальна вартість кожної групи основних засобів і відповідної накопиченої амортизації на початку та в кінці звітного періоду;

г) порівняння балансового значення на початку та кінці звітного періоду, у якому вказуються: приріст; реалізація; переоцінки; зниження суми; відтворення суми; амортизація.

Така організація процесу формування облікової інформації про основні засоби дозволить значно підвищити ефективність системи управління ними на сільськогосподарських підприємствах. При цьому інформація про формування первісної вартості об'єктів основних засобів, джерелах їх надходження, формується в системі аналітичного обліку, що значно спрощує загальну схему обліку їх надходження на підприємствах.

Використання фасетно-ієрархічної системи обліку основних засобів дозволяє здійснювати накопичення інформації щодо кожного об'єкту, який належить підприємству на праві власності за декількома ключовими ознаками. Логічність побудови та гнучкість використання фасетної системи обліку забезпечує швидке її впровадження при використанні комп'ютерних систем бухгалтерського обліку.

Вважаємо, що фасетно-ієрархічна система обліку основних засобів повинна базуватися на використанні фасетів першого рівня (множини аналітичних рахунків, що характеризується деяким набором однаковим ознак для всіх основних засобів).

Застосування фасетно-ієрархічної системи організації обліку основних засобів аграрних підприємств пропонуємо здійснювати за наступними рахунками бухгалтерського обліку (рис. 3).

На наш погляд, дотримуючись інтегрованого підходу в фасетно-ієрархічній системі управлінському обліку основних засобів від розробки плану рахунків до формування звітної аналітичної інформації можна забезпечити ефективність менеджменту на підприємстві як в горизонтальному, так і вертикальному зрізі.

Це означає, що дані облікових блоків повинні бути співставні між собою, що може бути досягнуто шляхом організації горизонтальної інтеграції за компонентами фасетної класифікації управління основними засобами підприємства, а також за допомогою вертикальної інтеграції через цикл прийняття управлінських рішень: план – організація – облік – аналіз – дія.

Подана фасетно-ієрархічна класифікація дозволяє групувати різноманітну інформацію про основні засоби на всіх стадіях їх життєвого циклу для відображення в системі бухгалтерського обліку. Так, інформація щодо основних засобів у рамках управлінського обліку буде накопичуватися у відповідних фасетах за кожним об'єктом з указівкою джерела надходження, центру відповідальності, зносу й бути основою для її систематизації в залежності від запитів користувачів та буде трансформуватися до реєстрів фінансового обліку.

Всі особливості організації бухгалтерського обліку повинні врахуватися при впровадженні підсистеми управлінського обліку та використанні його даних для менеджменту. Побудова і використання інформаційних систем передбачає перегляд основних стратегічних та концептуальних принципів формування обліково-аналітичного забезпечення. Використання запропонованих рекомендацій дозволить систематизувати інформацію бухгалтерського обліку з метою підвищення ефективності діяльності аграрних підприємств на будь-який момент часу на запит користувачів.

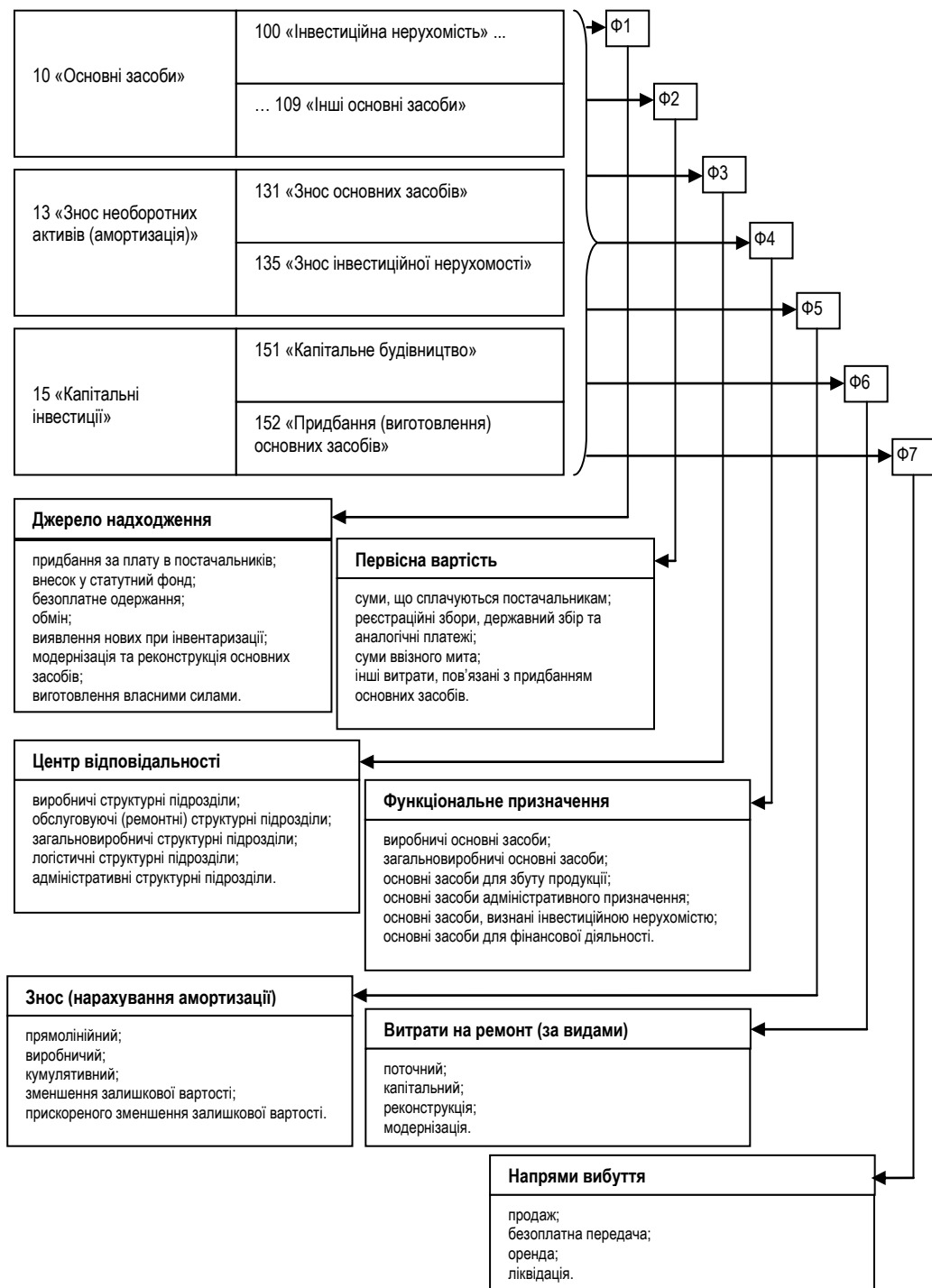

Рис. 3. Запропонована фасетно-ієрархічна система управлінського обліку основних засобів аграрних підприємств

Джерело: розробка автора

Висновки і перспективи.

Таким чином, механізм управління основними засобами є сукупністю взаємопов'язаних методів та засобів, а особливість формування його організаційної структури полягає у конкретизації цілей, функцій і завдань по об'єктах, деталізації норм і нормативів споживання, системи планових й оцінюваних показників ефективності використання основних засобів. Комплексний, системний підхід передбачає всебічний аналіз і вивчення результатів заходів на стадії формування, використання, оновлення й вибуття основних засобів. Практичне застосування управлінського механізму забезпечить високу якість оперативно-виробничої діяльності, науковий рівень і гнучкість планування, процес заготівлі високоякісної сировини, ритмічність виробництва та випуск конкурентоспроможної аграрної продукції.

Для ефективного управління основними засобами в аграрних підприємствах запропоновано інформаційно-організаційну модель комплексного бухгалтерського обліку на основі фасетно-ієрархічної системи. Це дасть можливість підвищити облікову та аналітичну функцію для вирішення оперативних, тактичних та стратегічних цілей в управлінні основними засобами підприємств.

Список використаних джерел

1. Блохин Ю.И., Панфилов Е. А. Классификация и кодирование технико-экономической информации. М.: Знание, 1975. 64 с.
2. Бондар М. І. Облік і аудит основних засобів (на матеріалах аграрних підприємств Київської області) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.04. Київ, 2001. 23 с.
3. Бутинець Т.А. Основні засоби: точка зору економіста. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2015. № 5. С. 22–36.
4. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні : аналіз стану та перспективи розвитку : монографія. К. : МІМ ; Центр учбової літератури, 2007. 522 с.
5. Діба В.М. Облік та аналіз необоротних активів: монографія. К.: КНЕУ, 2008. 288 с.
6. Жук В.М. Основи інституціональної теорії бухгалтерського обліку: монографія. К. : ННЦ ІАЕ, 2013. 404 с.
7. Зупарова Л.Б., Зайцева Т.А. Аналитико-синтетическая переработка информации / под ред. Ю.Н. Столярова. М. : ФАИР, 2007. 400 с.
8. Камінська Т.Г., Шатковська Л.С., Шиш А.М. та ін. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах: монографія / під ред. к.е.н., доц. Т.Г. Камінської. К.: ЦП «Компринт», 2013. 338 с.
9. Клименко О. В. Інформаційні системи і технології в обліку : навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
10. Крупка Я. Д., Задорожній З. В., Микитюк Н. Я. Фінансовий облік. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 418 с.
11. Кулик В.А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку : монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. с. 373.
12. Ловінська Л. Г. Оцінка в бухгалтерському обліку : монографія. К. : КНЕУ, 2006. 256 с.
13. Моссаковский В.Б. Удосконалення обліку та контролю витрат в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка АПК*. 2007. № 3. С. 42-46.
14. Могилова М. М. Основні засоби сільськогосподарських підприємств : стан, оцінка, відтворення : монографія. К. : ННЦ «ІАЕ», 2016. 404 с.
15. Наумчук О.А. Основні засоби: методика обліку і формування облікової політики : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.04. Укоопспілка. Львів. комерц. академ. Львів., 2005. 26 с.
16. Одношевна О. Концепт управління процесом обліку основних засобів. *Економіка природокористування і охорони довкілля*. 2017. №1. С. 130-137.
17. Олійник Я.В. Правові імперативи розвитку організації бухгалтерського обліку в Україні в системі макроекономічного управління. *Проблеми економіки*. 2013. № 1. С. 124-135.
18. Пушкар М.С., Щирба М.Т. Теорія і практика формування облікової політики : монографія. Тернопіль: Карт-бланш, 2010. 260 с.
19. Ранганатан Ш.Р. Классификация двоеточием. Основная классификация. пер. с англ. / под. ред. Т.С. Гомолицкой. М.: ГПНТБ СССР, 1970.
20. Сава А.П., Палюх М.С., Завитий О.П. та ін. Теоретичні засади бухгалтерського обліку в системі

управління. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2017. Випуск 1-2. С. 21-28.

21. Сопко В. В., Завгородній В.П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підруч. К. : КНЕУ, 2004. 411 с.

22. Фасетная классификация [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.klgtu.ru/students/literature/inf_asu/1210.html.

23. Чорна О.М., Мацнева О.О. Концептуальні підходи до розвитку фінансів суб'єктів господарювання в Україні. *Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції*. 2011. № 3. С. 26–32.

24. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. 3-тє вид., перероб. і допов. К.: Знання, 2006. 535 с.

25. Яремко І.Й. Економічні категорії в методології бухгалтерського обліку : монографія. Львів: Каменяр, 2002. 192 с.

26. Ясенов В.Н. Автоматизированные информационные системы в экономике: учебно-методическое пособие. Н. Новгород, 2007. 121 с.

Статтю отримано: 27.12.2019 / Рецензування 05.02.2020 / Прийнято до друку: 20.03.2020

Lyudmyla Matviychuk

PhD student

Ternopil National Economic University, Ternopil, Ukraine

E-mail: lm_audit@ukr.net

FORMATION OF INFORMATION AND ORGANIZATIONAL SYSTEM OF MANAGEMENT AND ACCOUNTING BY FIXED ASSETS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract

Introduction. In today's market conditions, skillful and careful organization of the process of management and accounting in the agricultural sector of the economy becomes an essential factor in the efficient and rational use of fixed assets. Therefore, well-organized management and accounting of fixed assets at agricultural enterprises should be a holistic, unified system of interconnected, mutually agreed ways and methods.

Methods. The methodological basis of scientific work is the following methods of cognition of economic phenomena. The following methods are applied, in particular: theoretical comparison – to build a facet-hierarchical classification model of fixed assets; tabular and graphic method – in order to visually display factual information; method of expert evaluations – in the development of methodological provisions for evaluating the choice and implementation of information technology for the management and accounting of fixed assets; abstract and logical, causal relations, description, concretization, formalization – for the formation of a system of management accounting and documenting the movement of fixed assets.

Results. A comprehensive system of accounting for fixed assets at agricultural enterprises is proposed on the basis of generalized views of scientists on the organization of the management process, which provides maximum efficiency in the use of fixed assets with minimal costs for their maintenance and service. The key components and principles of the process of management and accounting of fixed assets, which became a prerequisite for building a classification of information on certain grounds, were determined. A faceted classification of fixed assets of an agricultural enterprise to assess the quality of their use is developed for this purpose.

Discussion. The submitted proposals will improve the quality of management accounting of fixed assets through the development of its promising components, in particular, on the basis of facet-hierarchical classification of analytical display of information about their objects at all stages of the life cycle. An important achievement in this regard will be the creation of software products that allow you to quickly process information and respond instantly to the needs of management. Accordingly, work on their creation requires appropriate research in the future.

Keywords: management, accounting, fixed assets, agricultural enterprises, organizational and information system, faceted classification.

References

1. Blokhin, Yu. I., Panfilov, Ye. A. (1975). *Klassifikatsiya i kodirovaniye tekhniko-ekonomicheskoy informatsii [Classification and coding of technical and economic information]*. Moskow: Znaniye.

2. Bondar, M. I. (2001). *Oblik i audyt osnovnykh zasobiv (na materialakh ahramykh pidpryyemstv Kyivskoyi oblasti)*. Unpublished candidate dissertation. Kyiv.
3. Butynets, T. A. (2015). Osnovni zasoby: tochka zoru ekonomista [Fixed assets: the point of view of the economist]. *Problemy teorii ta metodolohiyi bukhhalterskoho obliku, kontrolyu i analizu* [Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis], 5, 22-36. [in Ukr.]
4. Holov, S. F. (2007). *Bukhhalterskyi oblik v Ukraini : analiz stanu ta perspektyvy rozvytku* [Accounting in Ukraine: analysis of the state and prospects of development]. Kyiv: MIM ; Tsentr uchbovoyi literatury.
5. Dyba, V. M. (2008). *Oblik ta analiz neoborotnykh aktyviv* [Accounting and analysis of non-current assets]. Kyiv: KNEU.
6. Zhuk, V. M. (2013). *Ochnovy instytutsionalnoyi teoryibukhhalterckoho obliku* [Fundamentals of the institutional theory of accounting]. Kyiv: NNTS IAE.
7. Zuparova, L. B., Zaytseva, T. A. (2007). *Analitiko-sinteticheskaya pererabotka informatsii* [Analytical and synthetic processing of information]. (Stolyarova Yu. N., Trans.). Moscow: FAIR.
8. Kamincka, T. H. (Ed.), Shatkovcka, L. C., Shysh, A. M. (2013). *Oblikovo-analitychne zabezpechennya finansovoho menedzhmentu v silskohospodarskykh pidpryyemctvakh* [Accounting and analytical support of financial management in agricultural enterprises]. Kyiv: TSP «Komprypt».
9. Klymenko, O. V. (2008). *Informatsiyni systemy i tekhnolohiyi v obliku* [Information systems and technologies in accounting]. Kyiv. Tsentr uchbovoyi literatury.
10. Krupka, Ya. D., Zadorozhniy, Z. V., & Mykytyuk, N. Ya. (2014). *Finansovy oblik* [Financial Accounting]. Ternopil: TNEU.
11. Kulyk, V. A. (2014). *Oblikova polityka pidpryyemstva: nabutyi dosvid ta perspektyvy rozvytku* [Accounting policy of the enterprise: acquired experience and development prospects]. Poltava: RVV PUET.
12. Lovinska, L. H. (2006). *Otsinka v bukhhalterskomu obliku* [Valuation in accounting]. Kyiv: KNEU.
13. Mossakovskyy, V. B. (2007). Udokonalennya obliku ta kontrolyu vytrat v cil'c'kohospodarc'kykh pidpryyemstvakh [Improving the accounting and control of costs in agricultural enterprises]. *Ekonomika APK* [The Economic of APC], 3, 42-46. [in Ukr.]
14. Mohylova, M. M. (2006). *Osnovni zasoby silskohospodarskykh pidpryyemstv : stan, otsinka, vidtvorennya* [Fixed assets of agricultural enterprises: condition, assessment, reproduction]. Kyiv: NNTS «IAE»
15. Naumchuk, O. A. (2005). *Osnovni zasoby: metodyka obliku i formuvannya oblikovoyi polityky*. Candidates thesis. Komerts. Akadem. Lviv.
16. Odnosheva, O. (2017). *Kontsept upravlinnya protsesom obliku osnovnykh zasobiv* [The concept of managing the process of accounting for fixed assets]. *Ekonomika pryrodokorystuvannya i okhorony dovkillia* [Economics of nature management and environmental protection], 1, 130-137. [in Ukr.]
17. Oliynyk, Ya. V. (2013). *Pravovi imperatyvy rozvytku orhanizatsiyi bukhhalterskoho obliku v Ukraini v systemi makroekonomichnoho upravlinnya* [Legal imperatives of development organization of accounting in Ukraine in the system of macroeconomic management]. *Problemy ekonomiky* [Problems of the economy], 1, 124-135. [in Ukr.]
18. Pushkar, M. S., Shchyrbra, M. T. (2010). *Teoriya i praktyka formuvannya oblikovoyi polityky* [Theory and practice of accounting policy]. Ternopil: Kart-blansh.
19. Ranganatan, Sh. R. (1996). *Klassifikatsiya dvoyetochiyem. Osnovnaya klassifikatsiya* [Colon classification. Main classification]. (Gomolitskoy M., Trans.). GPNTB SSSR.
20. Sava A.P., Palyukh M.S. & Zavytyi O.P. etc. (2017). *Teoretychni zasady bukhhalterskoho obliku v systemi upravlinnya* [Theoretical principles of accounting in the management system]. *Instytut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsiyi* [The institute of accounting, control and analysis in the globalization circumstances], 1-2, 21-28. [in Ukr.]
21. Sopko, V. V., Zavorodniy, V. P. (2004). *Orhanizatsiya bukhhalterskoho obliku, ekonomichnoho kontrolyu ta analizu* [Organization of accounting, economic control and analysis]. Kyiv: KNEU.
22. Fasetnaya klassifikatsiya [Elektronnyy resurs]. – Retrieved from : http://www.klgtu.ru/students/literature/inf_asu/1210.html
23. Chorna, O. M., Matsneva, O. O. (2011). *Kontseptualni pidkhody do rozvytku finansiv subyektiv hospodaryuvannya v Ukraini* [Conceptual approaches to financial development business entities in Ukraine]. *Naukovyy visnyk: finansy, banky, investytsiyi* [Scientific Bulletin: Finance, Banking, Investment], 3, 26–32. [in Ukr.]
24. Shvets, V. H. (2006). *Teoriya bukhhalterskoho obliku* [The theory of accounting]. Kyiv: Znannya.
25. Yaremko, I. Y. (2002). *Ekonomichni katehoriyi v metodolohiyi bukhhalterskoho obliku* [Economic categories in accounting methodology]. Lviv: Kamenyar.
26. Yasenev, V. N. (2007). *Avtomatizirovannyye informatsionnyye systemy v ekonomike* [Automated Information Systems in Economics]. N. Novgorod.

Received: 12.27.2019 / Review 02.05.2020 / Accepted 03.20.2020